

Merkintöjä työmailta

Rakentamisesta kiinnostunut aloittelija astuu väistämättä moniin kuoppiin.

Tähän olen koonnut havaintoja, joiden ilmaiseminen työmaalla jää usein hulinan jalkoihin.

Ei mikään lopeta työilon niin nopeasti kuin huonot valmistelut, rikkiäiset työkalut ja hoppu. Työn sujuvuudelle on olennaista, että ajatus voi muuttua teoksi eikä tyssää materiaalipulaan. Silloin kun on niitä päiviä jolloin ei mistään tule mitään, menkää siivoamaan verstaas ja lajittelemaan ruuveja näitä tulevia luovia päiviä varten.

Visioiden mitoitus

Haluamme rakentaa kauniisti, perinteitä kunnioittaen. Haluamme kestävyuden tavoittelun lisäksi tavoittaa myös esteettisyyttä ja mukavuutta. Laatiessamme suunnitelmia, meidän kannattaa laittaa yhtä paljon jäitä hattuun kuin luonnoksia paperille.

Meidän kauneuskäsityksemme perinteisistä rakennustavoista pohjautuvat monesti kovaan ammattitaitoon, jonka entisajan kirvesmiehet ovat kerryttäneet työvuosinaan. Rima on usein liian korkealla aloittelevalla tee-se-itse rakentajalle. Kaunista voi hänkin tehdä, mutta ei kannata tavoitella perinteitä niiden itsensä vuoksi.

Aikataulut ja tavoitteet

Sääntönä voinee pitää, että isommassa rakentamisessa asiat harvoin sujuvat suunnitelman mukaan. Tavoite on hyvä, jos se näyttää suunnan, mutta aikatavoitteiden asettelu huono puoli on, että ne eivät mukaudu rakentamisen alati vaihteleviin olosuhteisiin. Rikki menevät aikataulut luovat paineita, jotka verottavat mielen ja sen kautta tekemisen energiaa. Aikasuunnittelussa pitää ottaa huomioon, että jaksaminen ei ole tasaista pitkin vuotta ja sairastumisiakin sattuu.

Silloin kun minä suunnittelen työn, laitan arvioidun keston päälle toisen mokoman. Aika hyvin tämä pätee minun kohdallani. Älä jätä tekemistä viime tintaan! Säästät paljon työtä silloin, kun teet asiat parhaaseen aikaan: polttopuita aurinkoisina päivinä ja pyykinpesu sateisina.

Työkalurakkaus

Työkaluilla on välinearvo eikä missään alentavassa merkityksessä. Sitä varten niitä on tehty. Niiden avulla materiaali jalostuu toiseen muotoon.

Työkalu on yleensä arvokkaampi kuin se työ jota sillä tehdään. Tuloksellinen työ kyseenalaistuu kokonaisuudessaan, jos työkalupakki on sen jälkeen entinen.

Työkalun luomiseen käytetyt resurssit on otettu pois työajasta, joka turvaa elämän ylläpidon ensisijaisia tarpeita. Jotta työkalun valmistaminen on järkevää, sen pitää tehostaa työntekoamme enemmän kuin siihen itseensä on satsattu.

Esim. rukki on työläästi valmistettava työväline. Se maksaa itsensä takaisin vain, jos sitä käytetään pitkään ja huolellisesti.

Työkalujen energiataloudellinen hyöty on usein yllättävän ohut. Se tuhoutuu herkästi kun saha jää sateeseen.

Työkalujen säilytys

Pohjoisessa ilmastossa ja eteenkin syksyllä metallipintoihin kertyy yön aikana kastetta. Leikkaavilla työkaluilla terän terävin kohta on millin tuhannesosien levyinen. Niin ohut kohta hapertuu hetkessä ruosteeksi.

Silloin kun viiloista lähtee tarttuvuus, sahat jumiutuvat ja pihdit jäykistyvät, se vie tekijältä tekemisen inspiraation.

Toisin kuin yleisesti luullaan, lapiokaan ei kaipaa patinaa lapaansa. Hiekkaa saa lapioitua ruosteisellakin lapiolla mutta tarttuva multa saa suuntamaan kohti lähintä rautakauppaa. Jos luulee, että ruoste kuluu pois työtä tehdessä, kannattaa ryhtyä yhden työkalun ammattilaiseksi. Maailmanloppu on vähänkin ruosteisen hirsiporan näköinen. Maatyökalut kuten lapiot, haravat ja kuokat on joka käyttökerran jälkeen puhdistettava mullasta.

Työkalujen kuljetus tapahtuu mielellään puulaatikoissa, terät pois päin toisistaan. Vasarat, mittausvälineet, viilat ja terät eri lokeroihin. Ruhjeet talttojen terässä siirtää työkalut puusepän hommista kirvesmiehen osastolle. Viimeisinä kivenhakkaajat kiittävät lahjoituksista.

Työkalujen korjaus vie enemmän aikaa kuin niiden huolellinen kohtelu.

Vaikka harjoitammekin kierrätystä, se ei tarkoita että pitäisi nauvoja esiruostuttaa ennen käyttöä. Laitetaan ne puu- eikä muovirasioihin ja pois sateesta. Mukavaa työn etenemiselle on, että lajiteltu tavara pysyy erillään eikä laatikkoihin kerry sahapurua tai kivimurskaa.

Hei työkalut, missä olette?

Jo ennen kuin päästään säilyttämään työkaluja, ne saattavat olla kateissa. Metsässä työtä tehdessä on syytä valita kiinteän ja näkyvän maastokohdan, johon aina palauttaa työkalun. Helposti laittaa kirveen puuhun nojaamaan, pyörähtää keräämään muutama risu eikä sen jälkeen enää tunnista minkähän puun juurelle kirves jäi.

Hirsityömaalla on ehdoton, ettei jätetä työkaluja kehikon päälle makaamaan. Pienet työntärähdykset kuljettavat pikkuhiljaa superhienon taltan kohti maaperää vaihtelevin seurauksin.

Pienemmät työkalut tahtoo ihan oma-aloitteisesti kaivautua puruun, heinikkoon tai etsiytyä kivien välisiin koloihin. Pidetään huolta että heillä on alusta, joista eivät eksyisi pois.

Meisselin perimmäinen tarkoitus

Yritä ymmärtää, mihin työkalu on suunniteltu ja miten sitä käytetään oikein. Mieti, miten sitä ei pitäisi käyttää. Älä anna vauhdin sokaista.

Työkalu on väkevä väline, Se voimistaa vääntöä ja lyö kuhmuja. Toisaalta se on särkyvä väärinkäytettynä.

Monien työkalujen hyvänäpito vaatii hieman fysiikan ymmärrystä. Kirveen, kuokan ja vasaraan kerrytetään energiaa liikeradan aikana, joka purkautuu rajusti osumishetkenä. Silloin joutuu terän ja varren liitoskohta kovalle rasitukselle. Rasitus kovenee jos silloin vielä lujasti painaa vartta eteenpäin. Sillä ei ole enää lyönnin tehon kannalta juurikaan merkitystä, mutta voi johtaa varren katkeamiseen. Otteen hallittu löysentäminen osumishetkenä säästää olennaisesti jännetuppeja ja kyynärpäitä yllirasituksilta, koska tärähdys ei kulje työkalusta käsivarsiin.

Monien käsissä jakoavain on hirveä mutterien tuhoaja. Katsokaa polkupyörien pyörityneet satularuuvit niin tiedätte mitä tarkoitan. Jakoavainta ei löydy meidän työkalupakistamme. Käyttäkäämme kiinteitä avaimia.

Samaa voi sanoa ruuvimeisselistä. Väärä koko ruuviin nähden, kaareva kärki tai epävakaa ote on silkkaa sadismia ruuvia kohtaan.

Kottikärryt pystyvät kuljettamaan isoja painoja. Mutta ne saattavat vääntyä jos niitä tyhjentää pudottamalla. Ruosteessa oleva amme taas ei päästä savista maata ulos, joten kottikärry ei pitäisi olla näppärä sadevesikeräin. Säilytä taivasalla pystyasennossa jos et löydä katosta.

Jotkut työkalut ovat ikuisia kohteita holtittomuudelle. Ei ole tutkittu, stimuloivatko ne ihmisen tuhoviettejä vai viettävätkö ne palveluaikansa empatian katvealueilla. Vääntyneitä talikkoja on meille kertynyt monta. Vääntyneen piikin voi taivuttaa takaisin, mutta se ei pysy siinä. Yksikin kerta pehmentää teräksen pysyvästi. Jos huomaat kaivaessasi että piikki ottaa kiinni kiveen tai juureen, älä väännä.

Lapion ja kuokan kärki menee iskuista kiviin rullalle eikä uppoa sen jälkeen enää kevyesti multaan. Hiki on huonojen työkalujen hinta.

Huomioi, että olemme tottuneet nykyisiin huippumateriaaleihin. Jos olet tottunut kirveeseen tai lapioon, jonka varsi on tehty hiilikuitukomposiitti XLS-brutale:sta, saatat rikkoa useita tavallisia puuvartisia lapioita ennen kuin materiaalituntemuksesi on laajentunut.

Tuura käytetään avannon tekemiseen. Varsi ja väkäinen kärki ei ole tehty painavan jäälaatan nostamiseen jäälle. Paljon helpompaa on työntää irrotettu laatta alas jäänkannen alle. Joenpohjat ovat täynnä kädestä lipsahtaneita tuuroja. Käytä ehdottomasti rannelenkkiä iskiessäsi.

No, tästä listasta tulee pitkä. Vielä yksi:

Lapiolla eikä sorkkaraudalla väännetä kiviä. Siihen meillä on rautakanki. Rautakanki ei kestä hyppeleä koko ruhon painolla. Siihen meillä on trampoliini.

Huhut

En puhu nyt työkalujen salaliitoista, jotka ovat välineellistäneet meitä monistamaan itseään yhä kehittyneemmiksi. On kuitenkin yksi sekä kaupunki- että maalaistarina, jonka mukaan nykyisiä karkaistuja sahanteriä ei pysty teroittamaan. Se ei useimmiten pidä paikkansa (pari kertaa lukuunottamatta)! Kokeilkaa itse (tylsään!) sahaan. Olen kuullut väittämää 40 vuotta eri maissa. Eikös ole ihmeellistä?

Erityisherkät

Työkalupakista löytyy myös sellaista, joka tarvitsee suojelua. Mittausvälineet ja piirtovälineet eivät tykkään sorkkaraudan läheisyydestä. Pakissa on hyvää olla lokeroita pitämään niitä erillään toisistaan.

Erityisherkät menevät erityisen herkästi rikki ja kutsuvat ajatusmatkaan resurssien maailmaan. Rullamitta on kiistatta näppärä verrattuna mittatikkuun mutta kuluu nopeasti (taivuttelu, kosteus kotelossa). Kotitakomo saisi tehdä pitkiä päiviä-vikkoja-kuukausia mittanauhan eteen. Tikku on sittenkin tehokas.

Tasapainoisuudestaan tunnettu vatupassi ei siedä iskuja, kaatumisia eikä päälle astumisia. Se on säilytettävä aina nojaamalla johonkin, jottei joudu minkään alle.

Olen nähnyt pahaa unta kaatuvista tikapuista. On syytä opetella tikkaitten pystyttämistä ja turvallista käyttöä. Kalliit alumiiniset tikkaat vääntyvät helposti jos mätkähtävät maahan.

Työrukkasia arvostetaan vain kun niitä ei ole. Koppuraisina niitä kutsutaan myös työjarruiksi. Niihin suhtaudumme kulutustavarana vaikka ne ansaitsevat työkalun aseman. Multaisina kuivatettuina niiden elinkaari on lyhyt eli kannattaa huljutella puhtaiksi. Muutkin tekstiilit, sukat ja housut kuluvat likaisina nopeammin kuin välillä pestynä. Nahkarukkaset tykkäävät ehdottomasti rasvaamisesta. Ja – tärkeä ! -sitä tehdään nahan kuivuessa. Silloin haihtuva vesi imee rasvan perässään nahan sisuksiin.

Kuka olisi resurssitietoisempi kuin kivikausi-ihminen? Hän ei laittaisi pahvilaatikkoa vettymään kosteaa maata vasten tai sateeseen.

Harjat ja pensselit

Työkalupakin pahnaisimmassa kolkassa viruvat kadotuksessa usein harjalliset välineet. Samaa, onko kyseessä teräs-, diski-, lattia- tai hammasharja – niiden toimivuus on nurjahduspisteen kohtaavan karvan varassa. Nurjahduksen hetki koittaa harjan liikesuunnan muuttuessa ja se edellyttää suoraa harjasta. Silloin harjaspäät osuvat suurimmalla voimalla likahitusiin ja vivuttavat ne sijoiltaan. Huono säilytys ja etenkin liiallinen voimankäyttö harjatessa tuhoaa harjan nopeasti. Silloin kun harjat alkavat taipua tai menevät rullalle, alamäki on alkanut. Minulla on ollut hammasharja, joka pysyi hyvänä 15 vuotta. Puristin silloin tällöin harjakset paperien välissä yhteen palauttaen alkuperäisen muodon. Pesun jälkeen mattoharjoja niin kuin muitakaan harjoja on hyvä kuivattaa pystyasennossa tai harjakset ylöspäin, jotta ne eivät taivu.

Pensselitkin tuhotaan järjestelmällisesti. Vastakarvaan maalaaminen on paha juttu mutta on muitakin tapoja: puhdistuessa pikkuhuljuttelu ei poista harjatupon ytimeen jäävää maalinjämää, joka kovettuu joka kertaa lisää. Veteen säilyttäminen on usein vain temppu livahtaa vastuustaan. Syy on sitten veden, joka ensin ruostuttaa ja mädännyttää siveltimen ja sitten haihtuu.

Astiat

Astiat ovat luontaistalouden arvoesineitä muttei enää nyky maailmassa. Puu- ja saviastiat ovat korvautuneet ensi peltiastioilla ja sitten muovilla. Muoviastiaa harva enää arvostaa vaikka sen säilöntäominaisuudet ovat verrattomia edeltäjiinsä. Peltiämpärit menevät pilalle laastilla, ruostuttavilla aineilla ja alumiinisiin vateihin ei saa laittaa tuhkaa. Ja nyt suuren suuri pyyntö: suojatkaa muoviset kastelukannut, vadit ja ämpärit niin hyvin kuin mahdollista auringon valolta. UV- paahtamaa ja hapristuttamaa muovia ei voi fiksailla kuntoon.

Jotkin aineet viettävät piiloelämää tuubeissa. Niiden elämän tarkoitus on päästä sieltä ulos. Jos kuuluisaa hammastahnaputkiloa rutistetaan keskeltä, tuubin ryyt alkavat vangita osan sisällöstä. Polkupyörän korjaussetin liima on erityisen kuivuvaa. Pienikin villin rutistuksen reikä putkilossa pilaa liiman. Tyhjentyvää putkiloa kannattaa rullata siististi peräpäätästä ja työntää ainekset eteenpäin.

Köydet ja solmut

Hyvät köydet ja taljat ovat työn suola. Oikein käytettynä ne helpottavat työtä, väärin kohdeltuina ne raivostuttavat. Kehittynyt työskentely niiden kanssa on pitkälti unohtunut, koska koneet ovat vähentäneet niiden merkitystä.

Pitkiin köysiin kertyy helposti solmuja. Poistakaa ne heti (myös lyhyistä naruista!) ennen kun ne ehtivät kiristyä. Silloin kun köyttä pannaan vyyhdeksi on syytä käyttää kahdeksikkoo eikä laittaa rullalle. Kahdeksikkoon ei synny kierrettä, koska lenkit kulkevat vuorottain vastakkaisiin suuntiin. Vyyhti on sidottava hyvällä tavalla (opitaan omavarakoulussa).

Köysistä kannattaa muistaa, että niistä saattaa riippua isoja painoja tai ihminen itse. Se on henkivakuutus, eikä se kuulu leikkaavien terien läheisyyteen eikä köyden yli pitäisi kävellä.

Rispaantuvia päitä ei saa päästä syntymään. Köyden ja narujen arvo on pituudessa! Taljassa kulkee helposti 40 m köyttä, jota ei kannata kevytmielisesti pätkiä.

Solmuista vielä: on hyvä muistaa ja ymmärtää muutama perussolmu. Törmään usein silmittömiin solmuteoksiin vaikka perussolmu olisi täysin riittävä. Jos yksinkertaista vetosolmua voi käyttää niin käyttäkää. Silloin vähäpätöinenkin narunpätkä pääsee uudelleen käyttöön.

Suojat

Silloin kun on pakko suojata, on hyvä tehdä kunnon suojia, jotka kestävät luotettavasti lunta, tuulta ja sadetta.

Yleensä suojaaminen vaatii eläytymistä säiden yllätyksellisyyteen ja luonteeseen. Sade voi kulkea tuulen kantamana lähes vaakasuorassa ja Irlannissa kuulemma ylöspäinkin. Ottakaa huomioon, että syysilma voi olla niin nihkeä, ettei sadetta edes tarvita – kaikki kostuu. Lumituisku kulkee seinän raoistakin.

Parasta jos järjestää työt niin, että pärjää suojien vähimmäismäärällä. Hirsipinoja voi ihan hyvin suojata kattopelleillä mutta en halua nähdä painoksi kiviä tai tiilejä!!!

Pressut

Jos etsitään temmellyskenttien ykkösorpoa, pressut ovat vahvoilla. Ehkä siksi, että niitä ajatellaan menevän muutenkin rikki. Tai sitten ajatellaan että ne eivät mene rikki, koska ne ovat pehmeitä. Väärin! Ne ovat ohuthenkisiä olentoja, jotka eivät pidä ylikävelemisestä, venytyksistä, terävistä kulmista eikä auringonotosta.

Voiko niitä siis edes käyttää? Voi, jos vähän ennakoi, mitä niille tulee tapahtumaan. Jos sade ei pääse valumaan pois, se kertyy painavaksi lammikoksi. Pressua alhaaltapäin uhkaavat lumikuorman alla vaanivat kulmat.

Tuulelta suojaaminen on ihan oma lukunsa. Isot laivat kulkivat pressua muistuttavilla purjeilla.

Väliaikais- ja ikuisuusratkaisut

Pressujen yhteydessä on sopivaa puhua ns. ”väliaikaisratkaisuista”. Pressut houkuttelevat varastoimaan tarpeettomasti ja huolimattomasti. Teipit, silikonit ja monet muut ihmeaineet

suorastaan pakottavat tekemään heppoisasti. Seuraus on, että väliaikaisratkaisuihin käytetään yhteenlaskettuna enemmän aikaa kuin kerralla hyvin tehtyihin ratkaisuihin.

Jos tätä ei pysty sisäistämään, on vaarassa romuttaa resurssitietoisuuden perustan.

Eikä tässä koko totuus. Monilla on graniitinkova taipumus tehdä asioita iänkaikkisesti hyvin. Tinkimätön huolellisuus voi tehdä työstä ikuisuusprojektin, joka ei koskaan valmistu. Rakentaminen on sarja pragmaattisia päätöksiä – kompromisseja laadun ja ajankäytön välillä. Opintien alussa kannattaa kuitenkin panostaa laatuun. Myöhemmin voi siirtyä leväperäisyyden ja perfektionismin välimaastoon.

Korjaaminen

Korjaaminen on usein vaativampi tehtävä kuin alusta asti tekeminen. Pikakorjaus usein pahentaa tilannetta entuudestaan ja voi tehdä myöhemmän kunnollisen korjauksen mahdottomaksi. Suomessa luotetaan vankasti naulaan ja se sovitetaan jopa herkkärakenteisen rukin korjaamiseen. Pönkällä voi pitää vaikka kokonaista seinää pystyssä! Aina löytyy se ”on kiire”- argumentti vähemmällä pääsemiselle.

Jos jotain menee rikki, yritä korjata heti ja kunnolla tai ota esine pois käytöstä. Älä päästä viallista työkalua kiertoon.

Mutta: Rikkojan usein ajaa huono omatunto korjaamaan vahingon. Se on hyvä asia, jos hän varmasti tietää mitä tekee. Jos sinulle tulee mieleen käyttää liimaa tai teippiä, pysähdy miettimään. Naulakin viettelee usein rikkomaan korjattavaa lopullisesti. Olen käyttänyt runsaasti aikaa huonojen korjausyritysten purkamiseen. Rikkinäisen pelastamiseen ei ole oikotietä. Mistä muuten Jeesus-teippi on saanut nimensä?

Materiaalikäyttö

Itsepalvelukulttuurin suurimpia saavutuksia on tunne, että kaikki tarvitsemani on minua varten.

Se ei sovi kovin hyvin yhteen resurssitietoisuuden kanssa, koska siellä vallitsee jaettu tila. Mitä valitset silloin kun käyt työkaluvarastossa? Paras mahdollinen saha vai riittävän hyvä saha? Useimmat ottavat parasta mitä löytävät sillä tuloksella, että säilytystila täyttyy puolikuntoisella tavaramalla ja laudanpätkillä. Jos osaamme ajatella joukkuepelaajien tavoin, ottakaamme vain riittävän hyvä, koska tilaisuus, jossa tarvitsemme parempaa tulee varmasti. Tärkeimpiä tunnuslauseitani materiaalikäytöstä on ”Niin heikkoa kuin mahdollista, niin hyvää kuin tarpeellista”. Toimii lähes kaikessa!

Tiili on suorakulmaisuuksiensa johdosta tylsä materiaali mutta kätevä. Niillä rakennetaan turmeltunutta kaupunkikulttuuria Babyloniaan saakka! Silti hybriksen symboli ei pitää tuhota nuotiopaikoilla, johon ne juuri kätevyytensä johdosta meillä koko ajan ajautuvat ja tulen vaikutuksesta rapautuvat. Tiili on energiaintensiivinen rakennusaine ja ansaitsee sen mukaista kohtelua.

Työpaikkahygienia

Meidän työpisteemme ovat yhteisiä tiloja. Jos paikka on niin sanotusti levällään, niin toivottavasti vain hetkellisesti. Työmaan tila säteilee ulos, kertoo voinnistaan ja inspiroi tai masentaa muita. Yksi rakentajan luonnetyyppi on sellainen, joka ryhtyy rivakkaasti toimeen ja kauhistuu sitten näkemäänsä. Siihen se remontti saattaa loppuakin. Rakentaminen on sekä henkistä että fyysistä annostelutaidetta.

Unohtuva jälkisiivous

Hurmoksellisen työrupeaman jälkeenkin ehti vielä pilata työkokonaisuuden unohtamalla jälkityöt. Jäljelle jääneitä materiaaleja kannattaa kerätä ajatuksella kasaan ja lajitella mieluiten jo seuraavaa hanketta mielessä pitäen. Työkalujakin on hyvä lajitella ja tarkistaa. Kokemattomalta työntekijältä motivaatiota jälkisiivoukseen löytyy usein saman verran kuin laskuhumalasta mutta puhtaalta pöydältä pääsee suorimmin kiinni seuraavaan työniloon.

Työnteon henkinen puoli

Päivänvalo ja vuodenaajat

En huomannut vuosikymmeneen, miten kaikki on sähköistynyt. Otsalamput mahdollistavat sen, että polttopuita voi tehdä ja kantaa sisään milloin vain. Navigaattori näyttää tien kotiin vaikka missä kunnossa eikä tarvitse kysyä enää yösjää keneltäkään. Älypuhelin hoitaa loput. Vuodenaajat ja sääolot ovat samantekevempiä koska vaatteet ovat teknologian huippua ja asioiden lykkäämiseen on mahdollisuus. Hienoja saavutuksia vieraantumisen ja resurssituhlauksen tiellä. Paluuta ei ole?

Helle

Kuumailmapallo nousee taivaalle kuuman ilman ansiosta. Kottikärryn ja polkupyörän rengas voi nousta taivasiin auringon paahteesta. Niitä kannattaa parkeerata varjoon etteivät räjähdä ja ottaa huomioon että aurinko kiertää maapalloa (toisin kuin jotkut harhaoppiset väittävät ☺)

Yhteistyön arvostus ja järkevyys

Milloin avusta koituu apu? Yhteistyössä usein jaetaan toimia ja joku enemmän tietävä asettele palikat yhteen, ohjailee ja siirtyy varsinaisesta työstä hieman sivummalle. Järjestelystä on hyötyä vain jos asia rullaa paremmin kuin tilassa, jossa ohjailija olisi tehnyt

asian yksin. Tämä korostuu siksi, koska hyvä opastaja osaisi asian tottuneemmin kuin opastettavat. Eli hankkikaa taitava työjohtaja!

Yhteistyö on lahja ja todellisempi kuin raha. Nykyään käytetään talkoissa valitettavan yleisesti toisten työlahjaa yhtä tuhlaavaisesti kuin fossiilienergian käyttö on meitä opettanut. Talkookutsu tuntuu usein ratkaisevan omaa aikaansaamattomuutta.

Yhteistyössäkkin on hyvää keskittyä omaan työhönsä ja samalla tiedostaa kokonaisuutta jonka sisällä toimii. Se on joukkuepeli jossa annetaan ja otetaan samasta laarista. Varaamme työkaluja, avustajia ja aikatauluja omaan työhön ja niitä pitää myös vapauttaa toisten käyttöön.

Ei pidä jättää keskeneräisiä töitä toiselle. Jatkajalle on usein todella kuormittavaa ajatella itsensä edeltäjän saappaisiin. Yksin tehdessä rinnakkainen toiminta on ylivoimainen valtti mutta sen soveltaminen yhteistyöhön näyttää olevan hyvin vaikeata ja vaatii osaansa osaavia.

Monella on ylimitoitettuja kuvitelmia yhteistyön hedelmistä. Jos viihtyy yksin tehdessä, silloin kannattaa tehdä yksin. Se mahdollistaa rikkumattoman optimoinnin ja tehokkaan rinnakkaistoiminnan, jota harvoin pystyy toteuttamaan ihmisten kanssa. Porukalla työ huonosti koordinoituneena menee helposti sellaisiksi, mitä ohjelmoinnissa kutsutaan ”brute force” menetelmäksi.

Delegointi toimii vain silloin, jos delegoitu tehtävä ei ylitä vastaanottajan osaamista. Haastetta riittää joka tapauksessa koska aina ilmaantuu odottamattomia tilanteita.

Hyvä yhteistyö on kehittyntä koreografiaa ja edellyttää tiedonvaihtoa. Pitää omaaloitteisesti raportoida työn muutoksista, havainnoista, mitä on tehnyt ja mitä ei ole ehtinyt.

Ja yksi riesa missä tahansa työkuviossa on miesten välinen kukkoilu!

Työnilon psykologia

Ihminen liikkuu luonnostaan. Jakoa työn ja vapaa-ajan välillä rajaa tilanne, liikummeko vapaasta halusta vai pakotettuna. Jotain on mennyt työkäsityksessämme valtavasti pieleen. Tässä muutama vinkki työiloon:

- hyvä työ ei synny pelkästään ylevässä tilassa. Tekemisen kaareissa on notkahduksia joihin voi mukautua
- lopeta päivän työt silloin kun on vielä mukavaa. Väkisin puserrettu ylityötunti on laadultaan vajaa, tapaturmille altis ja jättää huonon muistijäljen seuraavan päivän aloitukseen.
- ylityö yleensä verottaa seuraavasta päivästä enemmän kuin se, mitä tuli tehtyä enemmän. Minä suosin ns. ”tappavaa tasaisuutta”.
- silloin kun työ ei tunnu etenevän, tee hetki jotain muuta. Työpaikan siivoaminen on aina hyväksi.
- työ ei ole hyvä tapa rangaista itseään (kuten koirankasvatuksessa).
- toimi niin, että voit kuvitella jaksavasi hyvin vielä vuosikymmenien päästä.

- voita ylpeytes ja opettele hankkeesta perääntymistä jos rupeama on toivoton (toisaalta älä luovuta liian aikaisin).
- jos urakka on iso ja usko vähissä, keskity yksinkertaisiin hommiin ("baby steps"). Nekin vievät homman eteenpäin. Sitten kun olet voimissasi, ajattele taas suuria linjoja.

Miten järjestää itselleen hyvän työ-flown? Hyvä työnvire vaatii sekä työntö- että vetovoiman. En rakasta lautojen pinoamista, mutta tiedän että se on tarpeellista. Tahto ja ymmärrys tarpeellisuudesta toimivat tässä työntövoimana. Pinoaminen muuttuu heti mukavammaksi, jos samalla lajittelen kauniit laudat johonkin meneillään olevaan rakennelmaan. Nyt esteettisyys ja tavoitteellisuus toimivat vetovoimana. Saan paljon aikaa luomalla sopivaa tasapainoa eri motivaatioiden välillä. Siihen auttaa useiden asioiden rinnakkainen työstäminen, jolloin toisen työn puuduttavia vaiheita kompensoin toisen työn valmistumisen riemun avulla. Työnilon voi oppia.

Työmalttia

Työllä voi rikkoa itsensä. Työkalut, painot ja kiipeily altistavat hetkelle, jolloin meille sattuu vahinko. Pystymme vain alentamaan todennäköisyyttä. Karkeasti väittäisin näin: silloin kun opettelet uutta työkalua, olet aika lailla turvassa, koska aistisi ovat valppaita. Vaarallisin vaihe sattuu aikaan, kun alkuopetteluun jälkeen ajattelee hallitsevansa härveliä. Myöhemmin työkokemus tuo seestynyttä turvallisuutta jonka myöhemmin ikääntyminen ja ketteryuden väheneminen syö. Sitten koittaa aika ryhtyä opettajaksi.

Taukoja

Pitkällinen hyvin tehty työ voi mennä pilalle muutamalla harkitsemattomalla vetäisyllä.

Onnistumisen ja pilaamisen välissä valitsee kiusallinen epäsymmetria, jota voi torjua pitkälti vain pitämällä hengähdystaukoja sopivin välein. Jokainen kehittäköön oman reseptinsä mielen virkeänä pitämiseksi. Jos onnistuu, työn fokus säilyy mutta jumiutumiselta säästyä. Itse teen hetken jotain "aivan muuta".

Taukoluokitukseen kuulunee tupakkatauo. Kuivassa maastossa niillä voi olla hengästyttäviä seurauksia. Viime talkoilla näkyi käytäntöjä, jotka voivat olla vain peräisin ihmisiltä, joilla on a) puutteellisia taitoja tulenteossa tai b) eivät ole ajatelleet koko asiaa. Seuraavissa talkoissa on metsäpalovaroituksen aikaan ehdoton kielto edes ajatella sytyttävänsä tupakin muussa paikassa kuin siihen tarkoitettuun.

Suunnitelmallisuus ja yllätys

"Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty" ei ole joutava hokema. Se pätee sekä aloittelevien että kokeneiden työntekijöiden kohdalla.

Rakentaminen tuo aina yllätyksiä vaikka olisi miten hyvin suunniteltu. Sisukas suunnitelmissa pysymisen hinku tekee rakentamisesta lähes mahdotonta.

Ja yksi lämmin neuvo: älä sahaa lautoja pätkiksi jonkin suunnitelman pohjalta ennen kuin työn jatkuminen sitä ehdottomasti vaatii! Pieni muutos suunnitelmiin ja, voihan yllätys, kaikista laudoista puuttuu 3 senttiä!

Laudansenttejä säästyy huomattavasti jos aloittaa työt pitkiä lautoja vaativista vaiheista ja etenee pätkiä hyödyntäviin tehtäviin eikä toisinpäin.

Harjaantuminen

Kuulun itsekin ihmisiin, jotka ovat malttamattomia tekemään itse. Monet asiat eivät ole salatieteitä ja ovat mainiosti opeteltavissa omin päin. Mahdollisuuksien kenttä hymyilee ja tuntuu kaipaavan haltuunottajaa!

Voimme tehdä melkein mitä vaan – jos on riittävästi aikaa. Luontaistalouden päivään pitää mahtua monia töitä ja siihen tarvitaan harjaantuneisuutta, optimointia, ennakointia.

Rakentaessani hirsitaloani, minulta kului alussa yhden täyspitkän hirren sovittamiseen (valinta, veistäminen, sammaleet väliin, tapittaminen) 3 päivää! Ajattelin silloin, että harjaantuneena pystyn suoriutumaan 2 päivässä. Kolmantena vuonna pystyin tekemään sitä yhdessä päivässä, enkä osaa luetteloida tekijöitä, jotka mahdollistavat tämän.

Harjaantuminen on ihmeellinen asia!

Tekijöitä nopeutumiselle ovat lukemattomat pikkusäästöt: turhien askeleiden välttely ja varmempien kirveeniskujen summat. Nopeaksi ei tahdota vaan sellaiseksi tullaan harjaantumalla, ehkä hieman tylsän toiston kautta.

Silloin kun työ on lihasmuistissa, aivot vapautuvat muuhun kehittyneempään toimintaan.

Harjaantunut tekijä on itselleen vähemmän vaaraksi kuin kiirehtivä.

Rinnakkainen, limittyvä tekeminen

Alussa työn opettelu keskittyy perusasioihin, työkalujen käyttöön ja tekniikkaan.

Sen jälkeen, kun tekeminen on painunut lihasmuistiin, pääsemme seuraavalle asteelle ajattelemaan työkokonaisuuksia, ajoituksia ja pystymme hallitsemaan isompia projekteja.

Jos jaksat kiinnostua työn logistiikasta, säästyt suurelta lisätyöltä. Logistiikasta on loppujen lopuksi kyse vain siitä, löytyvätkö kottikärryt ja muu juuri siltä paikalta, missä niitä tarvitaan. Tuo ajattelutapa ei ole synnynnäinen, joten se vaatii harjaantumista.

Jos tähtää pidemmälle menevään omavaraisuuteen, silloin nousee avainasemaan kyky toimia rinnakkain ja limittää erilaisia töitä yhdeksi virtaukseksi. Hyvän konseptin tunnistaa itseohjautuvuudesta. ”Työ tekijäänsä neuvoo” kuvaa tilaa, joka ottaa kädestä kiinni, kuljettaa eteenpäin eikä minun tarvitse ponnistaa ja puskea koko ajan.

Silloin minusta työ muuttuu taiteeksi – kiehtovaksi koreografiaksi!

Asenne

Kaiken tekemisessä ratkaisee millä asenteella kulkee. Pitkissä projekteissa tulee varmasti vastaan motivaatiolaaksot, pystyseinät, ahdistus ja toivottavasti myös euforiset hurmoshetket. Olen varovainen hurmoshetkien kanssa: niiden jälkeen odottaa väsymys, henkinen krapula. Mieluummin harrastan tasaista tahtia.

Hetkinä, jolloin työ kaatuu päälle voi keskittyä pieniin saavutuksiin. Sitten kun mieli on voimissaan, on hyvä hetki ajatella suuria linjauksia.

Jaksamisen annostelutaidon takana on itsetuntemus, joka kertyy hitaasti haasteiden kautta. Revittelijöillä on lyhyet projektit.

Ei kannata suhtautua liian intohimoisesti ”paska”duuneihin ja mielihommiin. Omavaraistaloudelle on luonteenomaista tehdä monia asioita ja se tarkoittaa aika ajoin myös näitä välttämättömiä paskahommia. Ne saattavat muuttua ihanaksi kompostiksi!

Epilogi – kaiken alku on havaitseminen

Ihmisen luoman ympäristön informaatiotiheys vyöryttää ja aivomme yrittävät suodattaa olenaisen tiedon esiin. Pään sisäiset algoritmit palvelevat enemmän selviämistä kuin ymmärtämistä.

Sähköinen maailma kietoutuu aistiemme ympärille. Käyttöliittymät ovat niin täydelliset, että niiden välittämä kokemus kulkee saumattomasti meidän fyysisen kokemuksemme kanssa yhteen ja luovat virtuaalista todellisuutta.

Fakta on se, että voimme jopa elää siinä käsityksessä, että olemme jotenkin ympäröivän todellisuussyötön yläpuolella.

Havaitseminen teknokulttuurin ohitse on vaikeaa, ellei pakene täysin kaiken kattavasta kontekstista.

Säilytätkö katuharjaa alaspäin? Mielen hämärissä sopukoissa olet ehkä kuitenkin huomannut, että harjat taipuvat pikkuhiljaa pilalle. Ohitamme suuren osan havainnoista vaikka harjan toisinpäin säilyttäminen ei tuottaisi lisätyötä.

Meidän kehomme on vahvin aitoijen kokemusten linnake. Hyvä kosketus kehoon edesauttaa omintakeista ajattelua.

Lasse Nordlund, 2022

PS. Tutustu myös [Resurssikoulun](#) tekstiin